

Sygn. akt I CSK 4615/22

POSTANOWIENIE

Dnia 26 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Manowska

w sprawie z powództwa M. W. i E. W.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o zapłatę i ustalenie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 26 października 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z dnia 18 stycznia 2022 r., sygn. akt I ACa 618/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza na rzecz powodów od pozwanego kwotę 2700 zł**
(dwa tysiące siedemset złotych) z tytułu zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 18 stycznia 2022 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie z 15 lipca 2020 r. w ten sposób, że ustalił nieważność umowy o kredyt hipoteczny nr [...] zawartą między stronami dnia 12 sierpnia 2006 r.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu drugiej instancji wniósł pozwany, wskazując na naruszenie prawa procesowego: 387 § 2¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., a także naruszenie prawa materialnego: art. 58 § 2 k.c., art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 58 § 3 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe w zw. z art. 56 k.c. i 65 k.c., ponadto naruszenie art. 385¹ § 1 i 2

k.c. w zw. z art. 56 k.c. w zw. z art. 358 § 2 k.c. i 69 ust. 3 Pr.Bank. i w zw. z art. 3 w zw. z art. 4 ust. 2 oraz art. 6 ust. 1 a także art. 7 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13.

Skarżący przedstawiając przyczyny, dla których skarga kasacyjna powinna zostać przyjęta do rozpoznania wskazał, że jest ona oczywiście uzasadniona, gdyż uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego jest wewnętrznie sprzeczne i nie poddaje się kontroli kasacyjnej. Ponadto istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności oraz praktyce sądów powszechnych: art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 58 § 3 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe w zw. z art. 56 k.c. i 65 k.c. Strona pozwana wskazała również, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne związane z wykładnią art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 56 k.c. w zw. z art. 358 § 2 k.c. oraz ewentualnie art. 69 ust. 3 Pr.Bank., sprowadzające się do odpowiedzi na pytanie, czy w świetle przepisów prawa krajowego mechanizm indeksacji winien być traktowany jako jedno postanowienie umowne, czy też możliwe jest wydzielenie w ramach tego mechanizmu dwóch oddzielnych postanowień tzn. klauzuli ryzyka walutowego oraz klauzuli spreadowej, a jeżeli tak to w przypadku gdy jedna z tych klauzul jest abuzywna pozostaje to bez wpływu na abuzywność drugiej z nich; w takim przypadku z kolei mając na uwadze zasadę pewności prawa oraz zasadę proporcjonalności konieczne jest udzielenie odpowiedzi na pytanie czy brak sprecyzowania w umowie sposobu ustalenia kursu waluty obcej, do którego odsyła klauzula ryzyka walutowego może być konwalidowany na podstawie art. 358 § 2 k.c. bądź art. 69 ust. 3 Pr.Bank., ewentualnie art. 24 ustawy o NBP, art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli zachodzi (przynajmniej) jedna z wymienionych w tym przepisie przyczyn, co powinno zostać wykazane i należycie uzasadnione przez wnoszącego skargę (art. 398⁴ § 2 k.p.c.). Warunki, jakim powinno odpowiadać prawidłowe uzasadnienie wniosku, zostały określone w bogatym i ustabilizowanym orzecznictwie Sądu Najwyższego. Objasnilo w nim również, że skarga kasacyjna

jako szczególny środek zaskarżenia nie służy weryfikacji prawidłowości podstawy faktycznej i prawnej orzeczenia.

Powołując się na oczywistą zasadność skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), strona powinna przedstawić stosowną argumentację prawną zmierzającą do wykazania kwalifikowanego, ewidentnego naruszenia wskazanych przez nią przepisów prawa, możliwego do stwierdzenia bez merytorycznej analizy zaskarżonego wyroku oraz podstaw kasacyjnych (zob. postanowienia SN z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49 i z 11 sierpnia 2011 r., IV CSK 163/11); uzasadnienie tej przesłanki powinno koncentrować się na wykazaniu tak rozumianej „oczywistości” zasadności skargi.

Skarżący starał się wykazać, że uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego jest wewnętrznie sprzeczne w zakresie nieważności bezwzględnej na podstawie art. 69 Pr.Bank. oraz art. 58 § 2 k.c., gdyż Sąd Apelacyjny wskazał równocześnie na zgodność zawartej pomiędzy stronami umowy kredytu z ww. przepisami z powołaniem się na poglądy zawarte w doktrynie i orzecznictwie, a jednocześnie uznał jej nieważność zarówno na podstawie art. 58 § 2 k.c., jak i na podstawie art. 58 § 1 k.c. Tymczasem Sąd drugiej instancji, powołując się na orzecznictwo TSUE oraz Sądu Najwyższego uznał, że jedynym sposobem przywrócenia skuteczności niedozwolonemu postanowieniu umownemu jest udzielenie przez konsumenta następnie „świadomej, wyraźnej i wolnej zgody”, o czym w przedmiotowej sprawie nie może być mowy, skoro powodowie jednoznacznie domagają się ustalenia nieważności umowy kredytowej. Ponadto umowa kredytowa nie może funkcjonować w obrocie prawnym, jest nieważna *ex lege* i *ex tunc*, zatem inaczej, niż przyjął to Sąd pierwszej instancji, należało ustalić, że jest ona nieważna (art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 69 Pra.Bank. w brzmieniu z daty zawarcia umowy).

Skarga kasacyjna nie jest – wbrew twierdzeniom skarżącego – oczywiście uzasadniona, gdyż Sąd Apelacyjny wskazał na możliwość zawarcia umowy kredytu złotowego indeksowanego kurem waluty obcej, ale podkreślił, że spór w niniejszej sprawie koncentrował się na klauzulach niedozwolonych zawartych w łączącej strony umowie; nie pozwalały one na ustalenie przejrzystego mechanizmu wymiany waluty obcej tak aby konsumenci mogli samodzielnie oszacować wpływające dla

nich konsekwencje ekonomiczne (s. 18 i 19 uzasadnienia) i to była podstawa nieważności.

Ewentualne naruszenie przez sąd drugiej instancji przepisów odnoszących się do sposobu sporządzania uzasadnienia może jedynie wyjątkowo stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną; dzieje się tak wtedy, gdy wskutek uchybienia wymaganiom stawianym uzasadnieniu, zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej (zob. wyroki SN: z 7 października 2005 r., IV CK 122/05; z 28 listopada 2007 r., V CSK 288/07, i z 21 lutego 2008 r., III CSK 264/07, OSNC-ZD 2008, nr D, poz. 118; postanowienie SN z 23 lipca 2015 r., I CSK 654/14; wyrok SN z 11 marca 2020 r., I CSK 585/18).

Zatem oczywista zasadność skargi kasacyjnej w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. w niniejszej sprawie nie występuje.

Skarżący wskazuje też, że w sprawie występuje potrzeba wykładni przepisów prawa wywołujących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, co uzasadnia przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Wskazane przez skarżącego przepisy: art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 58 § 3 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2021 r. poz. 2439 ze zm.) w zw. z art. 56 k.c. i 65 k.c. były przedmiotem orzeczeń Sądu Najwyższego.

Pierwotne stanowisko, że klauzule indeksacyjne nie stanowią postanowień określających główne świadczenia stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c., a jedynie pośrednio wywierają wpływ na wysokość świadczenia głównego, ustąpiło miejsca pogładowi, że określają one jednak główne świadczenie kredytobiorcy, gdyż kształtują wprost wysokość sumy kredytu (zob. wyroki SN: z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 20; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22, i z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22).

Natomiast wyeliminowanie ryzyka kursowego jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, że należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, co w konsekwencji prowadzi do niezwiązania

umową w całości (zob. wyroki SN: z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 975/22; z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22; z 13 kwietnia 2022 r., II CSKP 15/22, oraz z 26 kwietnia 2022 r., II CSKP 550/22).

Wprost tę kwestię rozstrzygnął Sąd Najwyższy w wyroku z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22 (OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 48), że jeżeli na skutek wyeliminowania abuzywniej klauzuli przeliczeniowej z umowy kredytu denominowanego nie jest możliwe ustalenie kwoty, którą bank powinien oddać do dyspozycji kredytobiorcy, umowa nie może wiązać stron w pozostałym zakresie.

W sprawie nie występuje też istotne zagadnienie prawne dotyczące wydzielenia w ramach mechanizmu indeksacji dwóch oddzielnych postanowień tzn. klauzuli ryzyka walutowego oraz klauzuli spreadowej. Nieskuteczność powołania się przez skarżącego na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wiąże się z koniecznością sformułowania określonego problemu prawnego o charakterze abstrakcyjnym, powołania przepisów, które stanowiły źródło jego powstania, zaprezentowania juretrycznej argumentacji przekonującej o istnieniu na tle tego problemu rozbieżnych ocen prawnych, a także świadczącej o poważnych trudnościach w jego rozwiązaniu, ponadto wskazania, dlaczego jest ono istotne (por. m.in. postanowienia SN z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z 12 grudnia 2013 r., IV CSK 384/13, niepubl.). Należy wskazać, że przedstawione zagadnienie nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, skoro cały mechanizm jest abuzywny, to bezcelowe jest sztuczne rozdzielanie go na dwie odrębne części.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach postępowania rozstrzygnięto stosownie do art. 98 § 1 i 3 i art. 108 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.

[as]